

Petra Postert

HET JAAR
Dat DE
Bij e N
K w AMEN

vertaald door Esther Ottens

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

Kijk ook op
www.kinderboeken.nl
www.ploegsma.nl

Voor deze uitgave kreeg de uitgeverij een vertaalsubsidie van het Goethe-Institut

ISBN 978 90 216 8026 2 / NUR 283

Titel oorspronkelijke uitgave: *Das Jahr, als die Bienen kamen*

Verschenen bij: Tulipan Verlag GmbH, München 2017

Vertaling: Esther Ottens

Omslagontwerp: Bij Barbara

© Nederlandse uitgave: Uitgeverij Ploegsma, Amsterdam 2020

Alle rechten voorbehouden.

Uitgeverij Ploegsma drukt haar boeken op papier met het FSC-keurmerk. Zo helpen we waardevolle oerbossen te behouden.

DECEMBER

Ze zaten dicht op elkaar. Heel dicht. Niet alleen maar schouder aan schouder, rug aan rug, zoals mensen in een volle tram. Nee, nóg dichter. Véél dichter. Dichter dan eigenlijk mogelijk is. Jaze-ker, dat kan. Op en onder elkaar, zonder begin, zonder einde. Ja, precies, echt op elkaar gepropt dus. En daardoor was het juist zo warm. En zo zacht. Ze vormden een kluit. Een warme, zachte, levende kluit, aldoor stilletjes in beweging. In een houten kist. In het donker. Al wekenlang. Met in het midden de koningin. Die had het goed, haar dochters zorgden dag en nacht voor voedsel en warmte. Dat laatste deden de bijen door de spieren die ze normaal gebruikten om te vliegen, zoemend te laten trillen.

Toen Otto Heinzmeier, de opa van Josy, op de dinsdag voor kerst overleed, was Josy op school bezig met een wiskundeproefwerk. Breuken. In theorie snapte ze het prima. In theorie. De getallen waren alleen zo groot. Vijfentwintig tweehonderdvijfenzeventigste. Achttien honderdachtste. Zestig zevenhonderdtwintigste. En ga zo maar door. De cijfers dansten voor haar ogen.

Voor breuken hoefde je eigenlijk alleen maar een taart

in stukken te kunnen snijden. Zo had opa Otto het zondag nog uitgelegd, met zijn zwakke stem. Alles aan hem, letterlijk alles, zelfs de kleur van zijn ogen en dus ook zijn stem, was van jaar tot jaar, maand tot maand en de laatste tijd zelfs van week tot week zwakker en fletser geworden. Maar wat wel gek was: zijn trek in taart was even groot gebleven als altijd, vooral in chocoladetaart met kersen en slagroom. En dus had Josy's moeder ook afgelopen zondag weer achter elkaar drie punten op zijn schoteltje moeten leggen.

'Als je moet rekenen met breuken denk je gewoon aan deze taart,' zei opa Otto voor hij nog een kers met slagroom in zijn mond stopte. En mompelend vervolgde hij: 'Het getal onder de streep...'

'Is de noemer!' riep Josy.

Hij schudde zijn hoofd en veegde als in slow motion zijn mond af. 'Het getal onder de streep vertelt uit hoeveel stukken de taart bestaat. En het getal boven de streep...' Nu liet hij een lange stilte vallen, want hij moest een paar keer diep ademhalen voor hij verder kon.

'Dat is de teller,' zei Josy zacht.

Haar moeder legde een hand op haar arm en keek haar aan. Hou even je mond, betekende dat. Laat hem uitpraten. Opa had nooit veel gezegd, ook vroeger niet. Misschien klonk zijn stem daarom altijd een beetje raar, ongeïfend. Hij had weleens dagenlang gezwegen, vertelde Josy's moeder. Het was om gek van te worden, zei ze, maar er was niets aan te doen.

'Het getal boven de streep...' begon opa weer, alsof hij de woorden meer uitblies dan uitsprak. 'Het getal boven

de streep laat zien hoeveel stukken jij daarvan mag nemen.' Stilte. 'Snap je?' Josy knikte zwijgend, en opa straalde.

Zoals elke zondag waren ze bij hem op bezoek in het piepkleine flatje met de enorme meubels, en zoals altijd met een chocoladetaart. Niet zelfgebakken, maar uit het vriesvak van de supermarkt, de nacht ervoor ontdooid in de koelkast. 'Als er maar slagroom en kersen op zitten. Ik kan niet ook nog taarten gaan bakken,' zei Josy's moeder soms als ze de taart in de auto zette. Het klonk als een verontschuldiging, alsof ze een slecht geweten had. Terwijl opa nooit klaagde.

Zoals altijd zaten ze ook die zondag met z'n allen om de ronde salontafel, Josy's ouders op de logge bank, met dikke kussens in hun rug, en Josy en opa in de fauteuils ertegenover. Een uur. De ene keer bleven ze wat langer, de andere keer wat korter, dat hing ervan af. Maar de bezoeken duurden nooit meer dan ongeveer een uur. Daar waren drie redenen voor. Ten eerste werd opa snel moe. Geen wonder, want hij was al 84. Ten tweede paste alles wat er te vertellen viel vrij precies in dat ene uur. En ten derde hield Josy's moeder het daar niet langer uit zonder te smelten. Dat beweerde ze in elk geval. Want welk jaargetijde het ook was, en wat de thermometer buiten ook aangaf, in opa's flat was het altijd stikheet.

Nu was het december. Er lag sneeuw, het was ijskoud en als de kinderen 's ochtends naar school gingen, vrozen hun neusvleugels vast. Opa had de verwarming natuurlijk weer op de hoogste stand gezet, en Josy's moeder had na een kwartier al een rood hoofd.

Josy herinnerde zich bijna niets van de tijd dat haar opa nog fit was. Toen hij altijd met opgestroopte mouwen liep en kon werken als een paard. Toen hij nog in zijn eigen huisje aan de rand van de stad woonde, met de grote tuin. Van de ene op de andere dag waren het huis met de tuin een blok aan zijn been geworden. Josy was pas vier toen hij het verkocht aan een jong gezin en alles met pijn in zijn hart aan die vreemde mensen toevertrouwde: de tulpen en narcissen, de hortensia's, dahlia's en anemonen, de kersen in juni, en in augustus en september de appels, die alkmene en rubinette heetten. Hij had maar een paar meubels meegenomen, plus de bijen. Natúúrlijk zijn bijen. Iemand was bereid geweest ze een plek te geven bij de bijen in zijn eigen tuin, waar opa verder voor ze kon zorgen. In een flat, zonder balkon, kon je nu eenmaal geen bijen houden. In die tijd had hij nog vijf volken.

Dat was nu alweer acht jaar geleden. Op zondag vertelde opa soms in korte zinnen over zijn uitstapjes naar de bijen, maar het had Josy nooit zo geïnteresseerd, en haar ouders ook niet, al hadden ze de pot honing die hij af en toe voor ze klaarzette met plezier mee naar huis genomen.

Afgelopen zondag was opa nog eerder dan anders in zijn stoel in slaap gevallen, al na een half uur. Josy en haar ouders ruimden zwijgend de tafel af, zetten de rest van de taart in de koelkast, deden de afwas en zetten de kopjes en schoteltjes zo zacht mogelijk terug in de kast. Josy haalde het lichtblauwe kleed met de gehaakte rand van de tafel en klopte het uit buiten het raam. Haar moeder legde een wollen deken over opa's benen en deed voorzichtig zijn bril af, die bijna van zijn neus gleed. Haar onderuitgezak-

te, zacht snurkende, spichtige opa deed Josy bijna denken aan een kind, al klopte dat totaal niet met de handen op de armleuningen: de vale, rimpelige handen met de dikke aderen, die zich onder de dunne huid blauwig aftekenden. Voor het eerst kwam de gedachte bij haar op dat opa misschien doorzichtig aan het worden was. Dat hij eerst doorzichtig zou worden en daarna helemaal zou verdwijnen.

Honderdvijftig driehonderdzestigste. Die breuk had Josy op dit moment voor haar neus. Ze probeerde de taart die erbij hoorde voor zich te zien. Dat viel niet mee, want hij moest uit 360 stukken bestaan, waarvan zij er 150 mocht nemen. 360 stukken! Dat kon toch helemaal niet? Ze zuchtte, schoof het proefwerk van zich af en keek naar het bord. Daarvoor zat meneer Guntram, de wiskundeleraar, kaarsrecht op zijn stoel. Als een oplettend stokstaartje liet hij zijn blik over de rijen gaan. Guntram was een jonge, niet al te grote man, met sneakers en een tas van vrachtwagenzeil. Hun blikken kruisten elkaar. Josy mocht hem wel, maar ze kon hem nu niets vragen. Tijdens een proefwerk gaf hij nooit antwoord op vragen. Bovendien had hij er nooit taart bij gehaald als het over breuken ging.

Ze keek naar buiten. Het had vannacht weer gesneeuwd. Nu scheen de zon, en de sneeuw deed haar denken aan slagroom, die door een banketbakker dik en glad was uitgesmeerd over het landschap. Ze vroeg zich af of het eigenlijk wel mogelijk was om een taart in 360 stukjes te snijden. Daar begon het al mee. En stél dat het lukte: die stukjes bleven nooit uit zichzelf rechtop staan. Ze zouden

omkieperen en op de schoteltjes vallen. Maar misschien leverden 150 van deze extreem smalle stukjes sámen wel een redelijk stevige taartpunt op. Helaas was dat de vraag niet. Toch dacht Josy er nog een tijdje over na. Zou het snijden makkelijker gaan als de taart een grotere doorsnee had? Hoe zou een driehonderdzigste van een taart eruitzien als die taart zo groot was als een autowiel? Of, nog beter, zo groot als een trampoline? En wie zou zo'n trampolinepunt naar binnen weten te werken?

Josy dwaalde met haar gedachten de klas uit, steeds verder weg, en glimlachte toen ze aan opa dacht.

Als in die dagen iemand de sneeuw van de bijenkast had geveegd en het deksel eraf had getild om een thermometer in de grote kluit bijen te steken – langzaam en voorzichtig natuurlijk, ongeveer tot waar de koningin zat – zou hij hebben gezien dat het in het binnenste van de kluit, de wintertros, heerlijk warm was: zo'n twintig graden, als in het voorjaar. En als die persoon ook nog op andere plekken had gemeten, aan de randen bijvoorbeeld, zou hij zich misschien hebben afgevraagd hoe de bijen het uithielden in die kou. Want daar voelden ze de winter wel! Maar alleen zolang het nog te doen was, totdat de opgewarmde bijen uit het midden ze kwamen aflossen. Zo hoefden ze geen van allen de hele tijd een koud achterste te hebben.

De koningin was de enige die haar plekje nooit hoefde af te staan. Warm en goed gevoed zou ze van de lente kunnen dromen, van lichte, zachte dagen en de verleidelijke kleuren van bloemen. Maar bijen droomden natuurlijk niet. Dat gold zelfs voor de ko-

ningin. En als ze al zou dromen, zou het niet van bloemen zijn, want ze was nog nooit van haar leven in een kelk gekropen en had nog nooit stuifmeel of nectar mee naar huis genomen. Het leven van een bijenkoningin speelde zich af in krapte en duisternis.

Ze was pas één keer buiten geweest, en dat was lang geleden. Ze was toen nog maar zeven dagen oud. Op een zonnige, windstille dag in het voorjaar was ze de bijenkast uit gekropen en zonder aarzelen op haar doel af gevlogen. Hoewel ze er nooit eerder was geweest, wist ze precies waar ze heen moest. En toen ze aankwam, werd ze meteen achtervolgd door een horde grootogige mannetjesbijen, de darren. Zeven daarvan hadden succes en slaagden erin om in de lucht met haar te paren. Maar geen van de gelukkigen overleefde de paring. De een na de ander viel dood uit de lucht. De jonge koningin keerde in goede gezondheid terug van haar bruidsvlucht. Vanaf dat moment deed ze elke dag, weken- en maandenlang waarvoor ze op aarde was, en eind september had ze duizenden en nog eens duizenden eitjes gelegd. Het volgende voorjaar zou ze weer van voor af aan beginnen.

Nu was het volk aan het overwinteren, met een voorraadkamer tjokvol honing en suikerwater. En al droomden de bijen niet van de lente, ze wachtten er wel op. En tot die tijd zoemden ze dag en nacht zachtjes hun winterlied.

JANUARI

Die dag bakte Josy's moeder voor één keer zelf chocoladetaart. En het was niet eens zondag, maar woensdag. Maar op zondag werd er nu eenmaal niemand begraven.

'Wie gaat die eigenlijk opeten?' vroeg Josy voorzichtig toen ze de taart op de keukentafel zag staan. Haar moeder, die bezig was er hagelslag over te strooien, keek op en haalde snel haar onderarm over haar gezicht. Had ze gehuild? Maar ze antwoordde met heel gewone stem: 'De mensen hebben vast trek na de begrafenis.'

Een half uur later stapte Josy naar buiten, samen met haar vader, die de taart onder een plastic stolp naar de auto bracht. Ze liep achter hem en keek naar zijn grijze wollen jas en zijn donkere broekspijpen. Hij zag er elegant uit, vond ze. Zelf droeg ze donkerblauw, in verschillende tinten, zelfs haar muts paste erbij. Het was niet meer zo koud als een paar dagen geleden en de dooi was begonnen. Glibberend volgde ze haar vader, die met kleine stapjes door de prut waadde.

'Doe even open, alsjeblieft,' zei hij. Ze graaide in zijn jaszak naar de sleutel en deed de kofferbak open zodat hij de taart erin kon zetten.

'Wat gaan we doen?' vroeg Josy. 'Picknick op de begraafplaats, of zo?'

Haar vader schoot in de lach. ‘Nee, geen picknick. We gaan naderhand nog met z’n allen naar het café.’

Ze wilde vragen met wie dan allemaal, maar op dat moment viel haar mond open, want daar kwam haar moeder naar buiten, met hoed en lange jas, van top tot teen in het zwart. Zo deftig had ze haar nooit gezien.

Op de begraafplaats bleek dat ‘met z’n allen’ heel veel mensen te betekenen. Josy kende er maar een paar van, twee om precies te zijn: Andreas, de veel oudere broer van haar moeder, en zijn vrouw Doortje. Terwijl de pastoor bij het graf stond te spreken, kon Josy al die onbekende mensen rustig bekijken. Het waren allemaal oude mannen en vrouwen. Dik en donker ingepakt stonden ze als grote dennenappels dicht op elkaar onder hoge bomen waar de winter vanaf droop. Een keer trok ze haar moeder aan haar mouw om te vragen wie die mensen waren. Maar haar moeder legde een vinger op haar bleke lippen en schudde verontschuldigend haar hoofd.

Toen ze later terugliepen naar de auto, gaf Josy haar vader een arm. ‘Denk je dat we genoeg taart hebben?’ fluisterde ze. ‘Ze zien eruit alsof ze wel wat lusten.’

‘We hebben zeker genoeg,’ zei haar vader.

Het was niet ver naar het café, en al gauw dromden de mensen door de smalle deur de warme ruimte in. De chocoladetaart met kersen en slagroom was een echt pronkstuk geworden en troonde midden op een lange tafel, omringd door andere baksels. Josy’s moeder pakte haar van achteren bij de schouders en dirigeerde haar naar een vrij plekje. Josy wachtte tot haar ouders links en rechts van haar zaten. Pas toen ging ze zelf zitten. Voor haar stond

een vaas met felgekleurde kunstbloemen en de witte tafellakens waren stug en kraakhelder. Toen iedereen zat, merkte ze tot haar opluchting dat de zwarte rokken en de zwarte broeken onder de tafel waren verdwenen en ze alleen nog witte blouses en witte overhemden zag, met hier en daar een zwarte stropdas of een zwart colbert. De kaarsen brandden. De parelkettingen glommen. En de gezichten stonden al wat minder somber dan daarnet, al zaten ze allemaal vol rimpels en groeven. De man tegenover haar had indrukwekkende wenkbrauwen, heel dik, heel woest en vast ook heel lastig te temmen. Misschien had hij ze daarom wel een echte knipbeurt gegeven. Nu stonden ze als twee miniborstels boven zijn ogen, harde borstels die hij elk moment leek te kunnen pakken om er zijn nagels mee schoon te maken.

Josy leunde opzij en bracht haar mond dicht bij het oor van haar moeder. ‘Wie zijn al die mensen?’ vroeg ze nog een keer, nauwelijks hoorbaar.

Haar moeder liet haar blik de kring rondgaan. ‘Geen idee,’ fluisterde ze. ‘Vrienden van opa, misschien?’ Vrienden van opa. Aha. Zo veel? Wat voor dingen deed hij dan allemaal met hen? Taart eten? Als ze zag hoe iedereen zijn schoteltje vollaadde kon ze zich daar wel iets bij voorstellen, maar daarmee vulde je geen dagen. Zwijgend prikte Josy in haar taart. Het was haar eerste begrafenis, en ze moest steeds aan het graf denken.

‘Otto heeft een goed leven gehad,’ zei de man met de borstelwenkbrauwen tegen zijn buurman. ‘Een heel goed leven zelfs.’ Josy spitste haar oren.

‘Ja, ja. En wat een mooie dood,’ zei de buurman. ‘Hup

naar bed, licht uit en weg. Gewoon niet meer wakker worden.' Josy vroeg zich af wat daar zo mooi aan was, doodgaan in je slaap. Bestond dat eigenlijk wel, een mooie dood?

'Hij hoefde niet eens neer te vallen,' zei de man met de borstelwenkbrauwen, grinnikend als een kabouter. 'Want hij lag al!'

De ander schoot in de lach en sloeg van plezier met zijn vlakke hand op tafel. Daarna vertelde hij het hele verhaal aan zijn andere buurman. Als een mop, of alsof ze het telefoonspel speelden. Een schallende lach. Anderen keken nieuwsgierig op en wilden weten wat er zo grappig was. Opeens lachte de hele zaal.

Josy keek onzeker naar haar vader, die haar met een brede grijns op zijn gezicht geruststellend toeknikte. En ze lachte weliswaar niet mee, maar de tranen die de hele tijd al in haar keel prikten, verdwenen op slag. De man tegenover haar liet zijn rare wenkbrauwen vrolijk dansen, en de bediening kwam binnen met volle koffiekannen en voor haar een cola.

Haar moeder was stomverbaasd toen haar broer en zijn vrouw als eersten opstapten. Josy kon het niet schelen, ze kende die mensen amper. En als ze heel eerlijk was, wilde ze zelf ook best naar huis. Iedereen had allang genoeg gegeten en gedronken, de kaarsen waren half opgebrand, de tafellakens zaten onder de koffievlekken. Wat hadden ze hier nog te zoeken?

'Ik lust wel een borrel!' riep de man met de wenkbrauwen, en toen nog een paar mensen hun hand opstaken, renden de mensen van de bediening braaf naar de bar.

Josy was moe en ze verveelde zich. Ze pakte haar telefoon, maar voor ze hem goed en wel in haar hand had, zag haar moeder wat ze deed. Eerst schudde ze afkeurend haar hoofd, maar toen glimlachte ze begripend.

‘Ik weet dat dit pittig is voor je,’ fluisterde ze. ‘Ik ben ook kapot. Maar het zit er bijna op. We gaan zo naar huis, oké?’

Josy borg haar telefoon weer op. ‘Oké,’ bromde ze. Ze stond op en liep naar de wc.

De wc was een schemerige, bruin betegelde kelder-ruimte zonder ramen. Aan het plafond hing één lampje, dat een flauw geel licht gaf. Toen ze haar handen ging wassen, stond een vrouw voor de spiegel haar lippen te stiften. Oranje. Hoorde die vrouw bij hun gezelschap? Ze glimlachte in de spiegel en liet haar blik naar Josy glijden, maar Josy wist niet zeker of ze alleen keek of haar lippenstift goed zat of dat haar knaloranje lach voor haar bedoeld was. Daarom concentreerde ze zich snel weer op haar handen onder de waterstraal.

‘Jij bent de kleindochter. Josy. Ja, toch?’ zei de vrouw. Ze had een lage, warme stem. Josy keek haar via de spiegel aan en knikte zonder iets te zeggen. De vrouw wachtte tot ze haar handen had afgedroogd voor ze haar een hand toestak. Josy nam hem aarzelend aan en keek de vrouw nu recht in het gezicht. Dat was groot en krachtig, net als eigenlijk alles aan deze vrouw. Haar gezicht werd omlijst door een indrukwekkende bos grijze krullen. Josy had nog nooit zo veel en zulk wild haar gezien bij iemand van die leeftijd.

De vrouw keek haar nu met vochtige ogen aan. ‘Ik ben Alma. Otti heeft me over je verteld.’

Daarmee zei ze twee dingen die Josy van haar stuk brachten. Otti. Dat was het eerste. Waarom noemde die vrouw hem zo? Otti. Dat was toch kinderachtig? En het tweede: opa had over haar verteld. Aha. Een saaie sok noemde haar moeder hem soms als ze zich weer eens opwond over zijn zwijgzaamheid.

‘Hoe oud ben je, Josy?’ vroeg de vrouw.

‘Twaalf.’

De vrouw dacht even na. ‘Groep acht, brugklas?’

‘Brugklas.’

‘En verder? Hobby’s? Wat vind je leuk om te doen?’

‘Op dinsdag ga ik naar zwemmen, op woensdag naar dansen, en ik speel gitaar,’ zei Josy. ‘Op vrijdag speel ik altijd gitaar. O nee...’ Ze moest even lachen. ‘De andere dagen speel ik natuurlijk ook. Want ik moet oefenen. Maar op vrijdag heb ik les. Alleen op vrijdag, één uur. Ik heb ook dwarsfluit gespeeld. Maar niet zo lang. Mama vond dat gitaar beter bij me paste.’ Ze wist niet waarom ze dit allemaal vertelde. Kwam het doordat ze zo lang zwijgend aan tafel had gezeten, of kwam het door deze Alma, die haar met haar groene ogen zo geïnteresseerd aankeek. Ze had wel vaker gemerkt dat oude vrouwen graag kinderen uithoren. En deze vrouw wás oud. Ze was dan wel niet zo oud als opa, die echt stokoud was geweest, maar toch oud. En ze hoorde Josy uit. Dat was zo duidelijk als wat.

‘Zwemmen, dansen, gitaar spelen,’ herhaalde de vrouw, tellend op haar vingers. ‘Nog iets?’ Ze wiebelde met haar ringvinger.

‘Lezen,’ zei Josy. ‘Ik lees veel. En o ja, in de winter schaats ik. Dat ook nog.’

De vrouw keek haar aan alsof ze nog ergens op wachtte. Maar toen Josy niet verderging, vroeg ze: 'En hoe zit het met dieren, Josy? Hou je van dieren? Meisjes van jouw leeftijd zijn meestal dol op dieren.' Josy knikte. 'Hond, kat, parkiet?' vroeg de vrouw met haar hoofd schuin.

'Eh... hond. Het liefst wil ik een hond.'

'Een hond.' Keek ze teleurgesteld?

'Ja, een hond. Of een kat,' zei Josy. 'Een kat is ook goed.'

De vrouw trok haar wenkbrauwen op. 'Maar?'

'Mama wil het niet.'

Er trilde iets bij de mond van de vrouw. 'En papa?'

'Die ook niet, geloof ik.'

'En bijen, Josy?' Het klonk als een heel belangrijke, beslissende vraag. Josy wist niet wat ze ermee aan moest.

'Waarom bijen?' vroeg ze dus maar.

'Waarom geen bijen?' vroeg de vrouw op haar beurt.

'Mijn opa had die.'

'Dat bedoel ik. Zijn geliefde bijen.'

Op dat moment had ze misschien al kunnen vermoeden dat er nog iets was, dat er nog iets zou komen. Later. En ze had nu al kunnen vragen wie er eigenlijk voor opa's bijen zorgde nu hij dood was. Ze had kunnen bedenken dat iemand zich om de beestjes moest bekommeren. Maar Josy dacht niets en vroeg niets, want ze had totaal geen belangstelling voor bijen. Ze vroeg zich alleen maar af waarom die vreemde vrouw erover begon.

Terug in de zaal bekeek ze haar vanuit haar ooghoeken. Ze zat aan de andere kant van de tafel, ver bij Josy vandaan. Hoe heette ze ook alweer? De vrouw bracht haar kopje naar haar mond en luisterde naar de man naast haar.

Was die vrouw een vriendin van opa? Zijn beste vriendin misschien? Josy probeerde zich haar voor te stellen naast opa, die abnormaal grote vrouw naast haar kleine, spich-tige opa. Ze pasten helemaal niet bij elkaar. Op dat mo-ment keek de vrouw haar recht aan – en ze wenkte haar nog ook. Josy deed geschrokken alsof ze het niet zag. Ze draaide haar hoofd weg, pakte haar glas en dronk het in één teug leeg.

Toen ze even later keek was de stoel van de vrouw leeg. Ze zag haar nergens meer. Iemand tikte haar op haar schouder. Josy draaide zich om en achter haar stond de vrouw, met uitgestoken hand. ‘Het was leuk je te ontmoeten.’ Josy nam haar hand aan. ‘Dag. En tot gauw,’ zei de vrouw, en Josy mompelde iets onverstaanbaars terug.

Nadat de vrouw ook haar ouders gedag had gezegd en de zaal uit was gelopen, rende Josy naar het raam om tussen de grove gordijnen en de kamerplanten door naar buiten te kijken. De vrouw stak met grote stappen de straat over. Haar donkere ruitjesjas was net een veel te grote badjas. Tot gauw? Dat had ze toch net gezegd...?

Tok. Tok. Eerst klonk het als een vriendelijk klopje. Hallo. Iemand thuis? Tok. Tok. Tok. Een klopje hier, een klopje daar. Aan de voorkant van de kast, aan de achterkant, en ook aan de zij-kanten. Toen werd het kloppen luider. Linksachter. Steeds op de-zelfde plek. Dwingend. Keihard. Tok. Tok. Tok. Tok.

De bijen reageerden er natuurlijk niet op. Die hadden belang-rijkere dingen aan hun hoofd. Ze moesten voor warmte zorgen.

Het kloppen werd een soort tromgeroffel. Het hout kraakte. Het hout spleet. Bijl. Beitel. Tang. Een smal streepje licht viel in de kast. Er was een gat in de wand geslagen. En opeens kwam er iets langs en hards, iets gevaarlijk scherps door het gat naar binnen. Een snavel! En een lange dunne tong schoot op de bijentros af. Een tong als een harpoen, kleverig en met weerhaakjes aan de punt.

De bij had geen schijn van kans. Ze werd gepakt en meteen opgegeten, net als haar vijf zussen die even later aan de beurt waren. De andere bijen deden wat ze de hele tijd al deden. Ze kroepen dicht tegen elkaar aan en zorgden voor warmte. Wat moesten ze anders?

Tegen de middag werd het opeens weer pikdonker in het bijenhuis. Terwijl de zon scheen. Maar het was donker en het bleef donker. En er klopte niemand meer aan. In januari telde het volk zo'n zeventuizend bijen. Het was een sterk en gezond bijenvolk. Het zou de winter goed doorkomen.